

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

попереджали про такий розвиток подій, але соціальна практика показала повну неготовність до «кінця праці». До «кінця праці» виявилися не готові, а ні соціальні інститути, а ні пересічна людина.

З огляду на це, можна констатувати існування, на міжнародному рівні, розуміння того, як створювати світ «кінця праці». Також слід розгортати підготовку індивіда до життя «без праці» - це стосується положення про «розвиток здібностей людини» із Доповіді Міжнародної організації праці (МОП) від 22.01.2019 «Працювати заради кращого майбутнього». Отже, з одного боку, розвиток засобів виробництва, повинен супроводжуватись раціоналізацією та гуманізацією процесу трудової діяльності, що зітре (або хоча б пом'якшить) протиріччя між «сутністю» і «існуванням», працею – і дозвіллям та забезпечити можливість екзистенціальної активності людини, його невідчуженої осмисленої життєдіяльності.

Література:

1. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну/ У. Бек – Москва: Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.
2. Державний центр зайнятості. Аналітична та статистична інформація// <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>.
3. Джохадзе И. Homo faber и будущее труда./И. Джохадзе. –Логос. № 6 (45). 200. С. 3-17. <https://magazines.gorky.media/logos/2004/6>
4. Дюмазедье Ж. На пути к цивилизации досуга / Ж. Дюмазедье // Вестник Московского ун-та. Серия 12. Социально-политические исследования. – 1993. – № 1. – С. 83–88.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура/ М. Кастельс; Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Рыбка Н. Н. Пространственно-временные характеристики деятельности в глобальном информационном обществе./ Н. Н. Рыбка. – Revista de științe socio-umane. – Chișinău: Tipografia UPS «I. Creangă» 2014 – № 1(26) – С. 20-31.
7. Тоффлер Э. Будущее труда. Новая технократическая волна на Западе (сборник текстов). — Москва, 1986. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 09.11.2006. URL: <https://gtmarket.ru/library/articles/2502>
8. Jeremy Rifkin. THE END OF WORK: The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era. New York: G. P. Putnam's Sons, 1996. – 350 p.
9. Work for a brighter future – Global Commission on the Future of Work. International Labour Office – Geneva: ILO, 2019. ISBN 978-92-2-132795-0 (print). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_662410.pdf.

Самчук Л. С.

*Університет Ушинського,
м. Одеса, Україна*

**МОВНА ОСОБИСТІТЬ ПЕРСОНАЖА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «ГУДЗИК»)**

Художня картина світу нині утворює важливу ланку концептуального образу дійсності. Під час вивчення художнього тексту важливо використовувати поняття мовної особистості, адже кожен автор художнього твору втілює в ньому свій ідіостиль, власне бачення світу,

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії»

мотиваційно-прагматичні установки. Особливо важливим для соціальної філософії постає прагматичний рівень структури мовної особистості (за Ю. Карауловим [2]).

Як зазначає Є. Р. Борінштейн, мовна особистість – це соціокультурний, когнітивно-комунікативний інваріант, узагальнений образ носія соціокультурних, культурно-мовленневих і комунікативно-діяльнісних цінностей, ціннісних орієнтацій, знань, установок, мотивів, форм поведінки [1, с. 24].

Вивченням та дослідженню мовної особистості персонажа художнього твору займалися передусім представники лінгвістичної науки (Т. А. Давлетова, В. В. Корольова, Т. М. Корольова, В. І. Ницполь, А. А. Смирнова, А. С. Шаповал). Проте, сьогодні немає філософських наукових розвідок із цього питання, хоча воно є актуальним, важливим, насамперед тому, що це є стратегічним завданням розвитку нашої культури, нашого суспільства.

Ірен Роздобудько – сучасна письменниця, яка відрізняється, за словами Ю. Михайлюк, «індивідуальним письменницьким шармом» [3, с.103]. Нам імпонує думка ученої, яка зауважує, що Ірен Роздобудько належить до найбільш оригінальних сучасних українських письменниць. Філософічність, інтелектуальність її творчості привертає до себе увагу глибокого мислячого читача [3, с.104]. Її романи багаті на образи, проблеми, які людство прагне вирішити упродовж усієї своєї історії. У психологічному романі «Гудзик» помічаємо вдаль змалювання образів Єлизавети Тенецької, Дениса, Ліки – своєрідного любовного трикутника, жертвою якого стала Ліка. Не вдаючись у переповідання сюжету, зазначимо лише ті моменти, які є важливими для нашого філософського аналізу. Юнацьке кохання Дениса, Єлизавета Тенецька – мати Ліки, яка тепер зустрічається з Денисом. Проте, весь трагізм ситуації в тому, що Денис досі кохає Єлизавету, про що й дізнається Ліка, зникає і лише через кілька років пише йому листа з підписом «Енжі Маклейн». За типологією Ю. Караулова, проаналізуємо лінгвокогнітивний та прагматичний складники мовної структури особистості зазначених персонажів. Денис іронічно описує ситуацію в суспільстві, розповідаючи про свою участь у шоу «Чекай мене»: *«Мене завжди дивувало, що навіть іронічно налаштовані поважні громадяни сприймають телевізійників, як небожителів, самі рвуться на телеекрани й наступного ж дня після зйомок у якому-небудь ток-шоу все гордо поглядають навсібіч: чи впізнають їх перехожі? Я досить добре знав цей світ, як і те, що згодом усе поволі перетворюється на профанацію. Для мене важливим було одне: відверто зізнатися в цьому. Я, наприклад, міг заявити прямо: те, чим займаюся всі ці роки, і є профанацією, достатньо талановитою (цього в мене не віднімеш), але все ж таки – профанацією. Я майстерно агітував людство розкуповувати миючі засоби, жувальні гумки від карієсу, йогурти, шини та інше. Мені необхідно впарити цю продукцію якнайбільшій кількості громадян – від цього залежить, чи зможу я сам купувати все це»* [4]. Думки героя дозволяють нам дослідити його мовну особистість, для нього важливими є поняття кохання, свободи, незалежності, ніжності, правди. Це яскраво втілено у всіх його репліках. На нашу думку, він є представником кооперативного типу мовної особистості.

Персонаж Ліки змалювано більш детально, глибоко, завдяки введенню автором прийому листування в романі. Не позбавлена драма й прецедентних феноменів, що є підтвердженням того, що роман є постмодерністським (*«Колись давно я читала нудний роман Джона Фаулза «Жінка французького лейтенанта», «Таке обличчя могло бути в Медеї, Медузи Горгони»*). Ліка – образ, сповнений протиріч: спочатку її цінності – сім'я, кохання, побут, друзі, після зради – втеча, робота, художнє ремесло. Вся філософія роману – саме в репліках Ліки: *«Кохання – це боляче. Коли воно минає – залишається пам'ять тіла й вона унеможливорює інші, нові стосунки. Ось чому тепер я думаю, що людина має жити сама. Нав'язувати комусь іншому свою волю, звички, смаки, комплекси, незадоволеність,*

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії»

настрої, спосіб життя – неприродної Жадати від іншого покори, підпорядкування та максимальної відвертості – підступно. Якби я розуміла це раніше...» [4]. Саме Ліка надихає читачів жити сьогодні, мотивує думати, не зупинятися на досягнутому («Життя завжди здавалося мені випадковістю. Я й зараз вважаю, що треба благословляти лише один день, який розпочинається за вікном, і не замислюватися про два найближчих!») (Роздобудько І., Гудзик 2005).

Ю. Михайлюк зазначає, що філософія Ірен Роздобудько – це органічний зв'язок письменниці із навколишнім світом, де на рівні тіла верховодять почуття та емоції, а на рівні духу владарює мудрість, приходять усвідомлення того, що життя тим прекрасне, що воно – тільки момент вічності [3, с.107]. Слушно звучить думка Ю. Соколовської, яка описує роман «Гудзик» як психологічну драму, і це трактування повністю себе виправдовує [5, с.176]. У центрі твору – глибокий внутрішній світ героїв, складна композиція та несподівана інтрига. Любов, вірність, зрада в романі перехрещуються в одній часовій точці багатовекторного простору і стають рівновартісними в кожному вчинку головних героїв. А символічна назва «Гудзик» лише підкреслює дріб'язковість початку великих трагедій людського життя [5, с.176].

Отже, у романі Ірен Роздобудько «Гудзик» ми визначили та охарактеризували типи мовних особистостей Єлизавети Тенецької, Дениса, Ліки, які є кооперативними. Провідними цінностями для Дениса є кохання, свобода, незалежність, ніжність, правда. Мовна особистість Ліки сповнена протиріч: спочатку її цінності – сім'я, кохання, побут, друзі, після зради – втеча, робота, художнє ремесло. На лінгвокогнітивному рівні ми виокремлюємо в структурі її мовної особистості знання прецедентних феноменів, метафор, усної народної творчості.

Література:

1. Боринштейн Е. Р. Социокультурные пролегомены языковой личности / Е. Р. Боринштейн // Перспективы. 2014. – № 1 – С. 21-27.
2. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – Изд. 7-е. М.: ЛКИ., 2010. – 264 с.
3. Михайлюк Ю. Філософські мотиви у прозі Ірен Роздобудько / Ю. Михайлюк // Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія. - 2012. - Вип. 648-649. - С. 103-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnusf_2012_648-649_18
4. Роздобудько І. Гудзик / І. Роздобудько. – 2005 - Режим доступу: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=174439>
5. Соколовська Ю. С. Особливості жанрових трансформацій прози Ірен Роздобудько / Ю. С. Соколовська // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. - 2014. - № 1107, вип. 70. - С. 176-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2014_1107_70_39.

Саницька В.Л., студентка факультету початкової освіти
Науковий керівник: проф. Петінова О.Б.
Університет Ушинського
м. Одеса, Україна

МУРАЛИ – ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ МИСТЕЦТВО ВУЛИЦІ, А Й ФІЛОСОФІЯ